

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

4. szám.

Debrecen, 1926 január 23.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A kétszerkettő.

A Biblia az élet könyve. Nemcsak szent tisztességből kitalált cím ez, hanem a legreálisabb kétszerkettő valósága az anyagi és erkölcsi életfolyamatnak. Csak bele kell tekinteni látó szemmel e csodálatos világba s annál tisztábban meglátható nemcsak emberi életünk erkölcsi felépítése, anyagi fundamentumától addig a nagy küszöbig, hol a Jelenések látója szerint, az Élet Völegénye vár azokra, kik felöltöztek tiszta és ragyogó fehér gyolcsban, — mert a fehér gyolcs a szenteknek igazságos cselekedetei (Jel. 19⁷⁻⁹) — hanem annak az anyagi fundamentumnak örökszilárd sziklakövei is, melyekre mintegy a világegyetem körforgása van helyezve. Szóval: a Kétszerkettő. A Központban a nagy Egy, „honnan száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék” — a Biblia szerint; a nagy Kormányzó, aki körül „a nagy világ éter-uránjai rendre keringenek” — a költő szerint; az abszolút Törvény, mely a láthatlan parányokban s a naprendszerben ugyanazon úton intézi a mozgást — a természettudományos tapasztalatok szerint.

Szóval: a Kétszerkettő. „Az ég és föld elmúl, de az én beszédeim soha el nem múlnak.”

A Biblia az élet Könyve. Jézus a legtisztább megérthetőséggel adja tudtunkra, — szinte írásban és képből, hogy e földi életünk — megbiztatás; létevényeink — számadás alá tartoznak. S az eredmény: — istenország, mely bennünk épül s tökéletességre a lelkek világában jut, a nagy számadás után. Már itt jónak látom megjegyezni, hogy ez a számadás nem veendő durva földi, anyagi értelemben. Jézus ilyen beállítás ellen több ízben erősen tiltakozik. „Isten országában se nem házasodnak, sem férjhez nem mennek, hanem olyanok lesznek, mint Isten angyalai mennyben.” A Szadduceusok izléstelen gunyolódásaira ez a válasza Jézusnak. Az anyagnak ott semmi helye. A nagy számadás után nem a nyers porélet kezdődik újra. Ez ellen tiltakozik az Élet Fejedelme. E téren én most nem megyek tovább, maradok e földi világban. Céлом most ama bizonyos Jákób-lajtorjának ácsolása, melyen Isten angyalai hozzánk lelépegessenek, hogy innen aztán minket felfele segítsenek.

A Kétszerkettő; — a hatások és eredmények: az ok és okozat; a vonzás és taszítás törvénye; az égi testek mozgásköréi s a Rádió csodálatos hullámkörei. Szóval: az élet. Ez a legnagyobb csoda és legnagyobb tudomány. S mindezek együtt-halása számlálhatatlan irányban, szanaszét a végtelenségben s vissza az eredő helyre.

Például: földünk hajlástengelye december 22-én óra, perckor eléri legszélső északi lengési határát. Tovább egy elképzelhetetlen kicsi ponttal se. Különböző egymásra omlának a naprendszerek. Az elhajlás visszaindul az eredő helyre. A csillagászat gyönyörű tudomány, isteni megnyugtató erő. Mióta az emberi értelem előtt fellebbent az égi kárpitnak egy csücske s mióta megfelelő műszerek segítik a néző szemet továbblátásra, vizsgálják ezt a tengelyelhajlást, a föld többféle csavarmozgásában, azóta ugyanaz a megálló pont s kezdete az évszakoknak.

S mintha az északi megállás után pár nappal, az erkölcsi élet világában egy másik elhajlásra hívná figyelmünket a karácsonyi csillag megállása ama hely felett s mintha egy kezdődő erkölcsi tavaszfordulóra hívná fel a bölcsék és királyok lelkét; — az értelmi világ és nyers hatalom képviselőit. Az idő teljessége megérkezett. A Cézároknak hatalma s velök együtt az a nagy erkölcsi rohadás a világbirodalomban, új tavaszra készíti útját. Új éltető napja felé fordul vissza a nagy lelkivilág tengelyelhajlása. Jön még vihar, fagy, de a visszahajlást meg nem akaszthatják, a vihar elül, a fagy felenged. Van idő. A lelki életgömb napkörűli útja nem földi esztendő!

„Mert ezer esztendő előtted anyyi,
Mint a tegnapiak ölmulása
És egy éjnek rövid vigyázása!”

Gondolkodjunk, vizsgálódjunk. „Mert a lélek mindeneket vizsgál, Isten mélységeit is”.

S most szálljunk le a magunk életének kicsiny körébe. A nagyélet nagytörvénye itt is ugyanazon nyomokat mutatja, itt is azon körforgást végzi. Az okok és hatások kicsiben is megfelelő eredmények szülei: nyugodt körforgás, vagy zavar. Az egyén, a család, a különböző társadalmi egyesületek, sőt nemzetek élete ma, eredménye a tegnapiak, a múltnak s ha jó, vagy rossz a ma: ez az ered-

mény a tegnapi utal; a mi holnap mává lesz: az már a ma lerakott fundamentumon épül elkerülhetlenül. Tehát vizsgálatra, számadásra hív, hogy nemannyira az eredményt nézzük, mint inkább a ható erőket és körülményeket.

Soha nagyobb szükség, soha nagyobb alkalom nem volt erre, főként a mi magyar életünkben, mint manapság. Minő össze-visszaság! Minő eredményei a ható okoknak! Anyagi téren, erkölcsi téren. Az egyén, a család, az egyház, a társadalmi alakulatok életmenete: — az a körforgás itt lent a mi nagyban a végtelenségben mozog. Egymásba ütköző, egymás fejlődését akadályozó, sőt megsemmisítő erők eredményei: — öngyilkosságok napról napra; személyes érdekek tülekedései, gáncsvetései, különböző üzérkedésekből folyó bukások, esődök, pénzhamisítások... s a jó ég tudná, minő nyílt és titkos egérutak a menekülésre, új magtár garázdálkodásra... Sőt még a legnemesebb jótékonykodás látszatában is minő örvényei az életkeresésnek: gyűjtési címek, gyalog, vonaton, postán, kérések, felhívások, szerencsejátékok, házalások, sirva-vigadó hang- és lábversenyek stb. stb.

Ide kell bevilágítani a Kétszerkettővel, „azzal a világossággal, mely megvilágosít minden e világra született embert.”

Andrássy Kálmán.

Kálvinizmus és liberálizmus.

Mostanában sokat emlegetik együtt ezt a két fogalmat, még pedig úgy, mint egymást kizáró elentéteket.

Nem bírom tovább szó nélkül hagyni a dolgot. Nem, mert ellenkezik az igazsággal; nem, mert izig-vérig kálvinistának és liberálisnak tudom magam és sohasem éreztem, hogy kálvinista-ságom liberális voltommal összeütközésbe került volna; sőt határozottan állítom, hogy liberálizmusom a kálvinista világnézetem egyenes leszármazottja, édes gyermeke; azért vagyok liberális, mert kálvinista vagyok; állítom, hogy igaz kálvinista ember nem is lehet nem liberális; én sem tudnék, ha akarnék sem, más lenni, mert „nem adhatok mást, csak mi lényegem”; állítom, hogy aki igazi keresztyén, az egyúttal liberális is; állítom, hogy a liberálizmus a keresztyén szellem gyümölcse, a liberálizmust Krisztus hozta a földre, a liberálizmus első képviselője Krisztus volt.

Bizonyítsam állításomat?

Ime megteszem:

A kálvinizmus szerintem az evangéliumi keresztyénség legtisztább formája. A keresztyén etika summája pedig a szeretet: Istenszeretet és emberszeretet. „Szeresd az Istent teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből, szeresd felebarátodat, mint magadat”. (Máté XXII. 37-39). Ebben a nagy parancsolatban benne van az egész keresztyén erkölcsstan.

Mi a szeretet? A szeretet önzetlen magoodadás. Istent tehát az szereti, aki teljesen odaadja magát Istennek; azaz Isten akarátának; törvényeinek, az igazság, szépség és jóság nagy eszményeinek szolgálatában áll testestül lelkestül. Fe-

lebarátját pedig az szereti, aki annak ép úgy javát akarja, mint saját magának, annak semmi olyat nem tesz, amit magának nem kívánna.

És mi a liberálizmus? A liberálizmus alapjelentése bőkezűség. Ennek az alapjelentésnek megfelelő annyiban, amennyiben mindenkinek megadja a magáét: *suum cuique*. Históriai lényege pedig e három szóban foglalható össze: Szabadság, egyenlőség, testvériség. Ebben benne van: egyéni, lelkiismereti, politikai szabadság, benne van az, hogy amint Isten előtt nincs különbség úr és szolga, gazdag és szegény, férfi és nő között, úgy ne legyen különbség a földi törvények előtt sem, mérjen egyenlő, igazságos mértékkel, az állam törvénye is minden embernek, hiszen mindnyájan Istennek gyermekei, tehát testvérek, tehát egyenlők is vagyunk; hiszen az igazság, szépség és jóság örök isteni eszményeinek is csak a szabadság, egyenlőség, testvériség alapján fölépült politikai és társadalmi élet felelhet meg.

Igenis, ez az igazi liberálizmus! Ez a liberálizmus égett szent tűzként a liberálizmus történelmi nagy képviselőiben, akik hadat üzentek minden földi zsarnokságnak, igazságtalanságnak, akik minden ember számára *emberi életet* igyekeztek biztosítani. Ez a liberálizmus mentette meg a XIX. században a magyarságot, ez építette, ez alkotta hazánkban mindazt az igazi értéket, amit a XIX-ik századtól örökségül kaptunk.

Igenis ez a liberálizmus. És ez a liberálizmus nem áll ellentétben az igazi keresztyénséggel, az igazi kálvinizmussal. És ez a liberálizmus nem egyéb, mint törekvés a keresztyén etikának az állami és társadalmi életben megvalósítására, politikai, társadalmi eszközökkel. Ennek a liberálizmusnak támogatása tehát kötelessége minden jó keresztyénnek, felekezeti különbség nélkül. Aki pedig ilyen értelemben nem liberális, az nem is igazi keresztyén.

Én tehát boldogan vallom magam ilyen értelemben liberálisnak és állítom, hogy erre a liberálizmusra égető szüksége van a magyar hazának és az egész forrongó beteg világnak; állítom, hogy ez lehet csak igazi gyógyszerük az államok és társadalmak mai nagy betegségeinek.

Igazi liberálizmus annyi, mint keresztyén politika.

Hogy voltak az úgynevezett liberális politikának és politikusoknak nálunk és másutt is hibáik, bűneik, az nem dönti meg állításomat, az csak azt jelenti, hogy az a politika és azok a politikusok nem feleltek meg a liberálizmus eszméjének, nem voltak igazán liberálisok. Ezek bűneiért azonban nem törhetünk pálcát a liberálizmus felett, amint nem kárhoztathatjuk pld. a keresztyénséget azok bűneiért, akik a keresztyénség szent nevében földi zsarnokok lettek, öltek, gyilkoltak, lábbal tiportak minden emberi jogot, szabadságot és milliákat tettek rabszolgákká.

Hirdessünk és kövessünk tehát eszményi liberálizmust, vagyis igazi keresztyén politikát és ennek a politikának legyünk mi kálvinisták legbuzgóbb katonái, zászlósi, akkor nem kerülhetünk soha ellentétbe kálvinista világnézetünkkel, akkor csak azt tesszük, ami kötelességünk, csak azt adjuk a világnak, ami lényegünk.

Szinte lehetetlennek tartom, hogy ezen az alapon meg ne értsék egymást az igazi keresztyén emberek, akik nem a keresztyénségből, de a keresztyénségért, a keresztyénség társadalmi ideáljainak megvalósításáért akarnak élni.

Erre a megértésre van ma szüksége a magyar keresztyénségnek, a magyar társadalomnak. Ezért tartom az igazi liberálizmust alkalmas platformnak arra, hogy rajta mindazok egyesüljenek, akik őszintén, önzés nélkül, akarják szolgálni az igazi magyar nemzeti ideálokat.

Borsos Károly.

Hamis frank és igazi keresztyénség.

A frankhamisítási botrány nekem — mint bizonyosan még nem egy jebarátomnak és szolgatársamnak — egy egészen különös szempontból is lájaldalmat okozott és orcapirulást szerzett.

Másfél évtized óta állok benső összeköttetésben a francia református egyház néhány kiváló, idősebb és ifjabb, papi és tanári személyiségével. És valami különösen fölemelő élmény volt a számomra, fölvenni velük a világháború alatt megszakadt kapcsolatokat. Láttam nagy becsületességüket, amellyel helyeztünk megérieni és méltányolni igyekeztek és ki tudtak fejtözni diadalittas nemzetüknek ránk nézve oly végzetessé vált háborús és győzelmi psychosisából. Láttam és csodáltam bennök azt a nemes keresztyén lelket, amely erős francia nemzeti érzésükben is megövtá őket attól, hogy a saját nemzetükből bálványt csináljanak azalatt, míg más nemzeteket épen bálványozó és zsarnoki „nacionalizmusuk” miatt állítanak a világ pellengéjére.

Noha így ismertem francia barátaimat s noha ők épen nemcsak nekem, személy szerint barátaim, hanem barátai egész magyar református egyházunknak és magyar nemzetünknek, mégis nagyon nehéz szívvel gondoltam a barátságukra az elmúlt hetek folyamán. Vajjon le tudja-e győzni az ő becsületes, nagy tárgyilagosságuk és keresztyén testvéri szeretetük ezt a mindennél nagyobb akadályt is? Vajjon nem fog-e előttük a magyar név mostantól fogva mindig oly ellenszenves képzetekkel társulni, amelyek lehetlenné teszik majd számukra a magyar barátaikkal való régi szíves viszony fenntartását? Írjak-e nekik — hiszen egynek-kettőnek épen tartozom is levéllel! — s elkezdjem-e előttük a szentimentalizmus lágy-meleg cukrosvizével mosni azt a foltot, amely a magyar néven esett, s amelyet nem vihet le semmi más, csak könnynek és verejtéknek, vérnek és tűznek együttes — és lassú munkája? Vagy tán agyonhallgassam előttük az egészet — de nem teszek-e még nagyobb kárt ezzel a struccpolitikával?

Ilyen töprengésem között egyszer csak levelet kapok az egyikőtől, aki egyszerű falusi lelkipásztor s valami csodálatosan puritán és mélyhitű lélek. Azt már egy megelőző levélben — amelyre nekem válaszolnom kellett volna! — megírta, hogy az élete sorsdöntő fordulat előtt áll: a tavaszon feleségével s három-négy gyermekével útrakél Oceániának egy kis szigetére, ahol misszionáriusi munkát fog végezni. Ebben a másik levélben pe-

dig — mintha csak az én hallgatásomra és töprengéseimre akart volna boldogan megszegényítő választ adni — a szomorú „magyar” szenzációra még csak nem is célozva, egyszerű és rövid szavakban arra kért, fogadjak el tőle, a messzire távozótól, barátsága emlékéül egy nagyon értékes könyvet, a francia protestáns tudományos irodalom egyik legújabb, épen a misszióra vonatkozó „standard work”-ját, amely azután a következő postával hiba nélkül meg is érkezett.

Nem akarom kitergetni azokat az érzéseket, amelyeket bennem ez a megnyilatkozás támasztott. Szeretném, ha az olvasókra is maga a tény hatna úgy, vagy megközelítőleg úgy, mint én reám — nem pedig az én kommentárom.

De a tényt el kellett mondanom, világosságul a sötétségben. És amit hozzá akarok még tenni, az csupán ennyi:

A legnagyobb internacionális összekötő kapocs az anyag világában a pénz, a szellem világában a keresztyénség. Azt is, ezt is lehet — szokták is, — ösidőktől fogva — hamisítani. A hamisítás néha mindakettőnél a majdnem teljes fölismerhetetlenségig sikerül. De a kettő között mégis az a nagy különbség, hogy ott és akkor, ahol és amikor a nemzeteket összekötő keresztyénséget hamisítják meg, előbb-utóbb még a jó pénz is úgy elveszti az értékét, mintha csak hamisítva volna. Ellenben az igaz keresztyénség — és csak egyedül ez! — még a hamis pénz által megmérgezett lelki és erkölcsi viszonyt is meggyógyíthatja a nemzetek között.

Ami igen vigasztaló és biztató kilátás volna — csak ne mennydörögne ott egyre a lelkemben a Mesier szava: „Ha még a hamis mammonon sem voltatok hívek — bűnös, bűnpalástoló és büntenyésztő elesett magyarok! — ki bizná reátok az igazi kincset?”

R. I.

A debreceni egyház Révész-ünnepe.

Debreceni egyházunk presbitériuma január hó 16-án, délután, szokatlanul népes ülésen emlékezett meg egykori nagynevű lelkészének, a nagy Révész Imrének születése százéves fordulójáról. Erre az alkalomra az elnöki emelvény felett Révész Imre életnagyságu mellképét, borostyánnal övezve helyezték el. Az ünnepi ülésen Baltazar Dezső püspök és a betegsége miatt távollevő Nagy József főgondnok helyett Márk Endre udv. tanácsos, a gazdasági bizottság elnöke elnökölték. Az ünnepi beszédet, melyet a presbitérium tagjai állva hallgáltak végig, Baltazar Dezső püspök mondta a következőkben:

Nagyjaink megbecsülésében a magunk erkölcsi értékének foka tükröződik. Ha van valaki, aki Debrecen speciális mérlegére vetve s emberi értelemben szólva fogyatkozásuktól messze áll, ha van valaki, akinek megbecsülésében Debrecen mai nemzedékének a maga erkölcsi értékét lelki drága gyöngyök ragyogtatásával kell megbizonyítan, az az ember a száz esztendővel ezelőtt született Révész Imre lelkipásztor.

A négy kiváló Révész között úgy tapad nevé-

*

hez a „nagy” epitheton, mint amely fejedelmi feltétlenséggel követeli az elsőséget magának a nap a többi fénylő égitestek között.

Apánik, köztük az enyém is, szemükkel látott és fülükkel hallott valóság legendákat beszéltek annak a csodálatos befogadású és kisugárzású elbűnnek az erejéről, amivel az Úr kegyelme a nagy Révész Imrét lelki üstököscsillagként a földi bűjdosás szürke honába elbocsátotta. Csodávjai határos emlékezőtehetsége mellett ott voltak a többi kegyelmi ajándékok is, amelyeknek oszlopain kifejlődnek és égis ívelődnek a történelmi nagyság körvonalai.

Az élelslátás, amely a legkisebb nyiláson, sűrű poron, pókhalón keresztül is meg tudja látni a múltban az események egész nagy mezejét, a bölcsesség, amely az anyagtorlódás teménytelenségét varászvesszővel tudja rendbeszedni. A szorgalom, mely az újabb gyűjtések és újabb alkotások felett szent éhséggel és szomjúsággal keresi az újabb gyűjtések és alkotások lehetőségeit. Az erős lélek sátora, az erős test, amely négy fokozott munkájú évtizeden át bírta a versenyfutást egy szédületes futamban száguldó lélek sarkantyúja alatti.

Ezekkel a kegyelmi ajándékokkal nagy tudott lenni Révész Imre akkor is, amikor Gyászok jártak a magyar glóbuszon: a 19-ik század Magyarországának gyantikus méretű szellemóriásai. Ebben a feszítő viszonylatban is nagy tudott lenni, mert az abszolút nagyság választottja volt.

Ezekért a vonásokért csodáljuk. A jelleméért azonban szeretjük. Ez a jellem tösgyökeres magyar kálvinista jellem volt, debreceni jellem volt. Szikla, amelyben a tenerállóképesség keménységét a nagy lelki és érzelmi tulajdonságok nemes ércerei szövik át, szürkességében szerényen rejtve ragyogó világok titkait. A szeretet meglátása pedig legértékesebb meglátás. Hála koszorúja fonódik belőle. A nagy Révész Imre soha nem múltó, sőt mindig magasodó emlékének oszlopára oda helyezzük ezt a koszorút. Történelmi emlékét fel-újítjuk s megfogadjuk, hogy valósággá, életté igyekszünk feltámasztani magunkban s a mai nemzedékben, hogy a debreceni református egyház és Debrecen legyen újra a nagy múlt megújuló erőivel, a magyar kálvinizmus evangéliumi és nemzeti jellemével. Legyen méltó a nagy Révész Imre áldott emlékéhez.

A mély hatást tett beszéd után a presbitérium elfogadta az előterjesztett határozati javaslatot, amely szerint az egyház elsősorban kegyelettel áldoz a Révész Imre emlékezetének, aztán kimondja, hogy a nagy férfiú emlékére a centennárium alkalmából az egyházkerülettel nagyobb szabású emlékünnepet kíván rendezni, végül örömmel veszi tudomásul, hogy a nagy Révész Imre élettrajzát méltó unokája elkészítette s utasítást ad az egyházi elnökségnek a mű kinyomatására.

Az ünnepi ülésre a presbitérium meghívta Révész Imrének egyetlen fiát, Révész Kálmánt, a tiszáninneri egyházkerület tudós püspökét is, aki azonban egészségi okokból nem jöhetett ez alkalommal Debrecenbe.

Egyház

Törvénytervezet a lelkészválasztás reformjához.

Irta **Makláró Károly**, kunhegyesi lelkész.
(Folytatás és vége.)

Mint hogy tervezetem a korrupció lehetőségét már eleve kizárja, épen ezért a szabálytalan választások különféle visszaéléseire, furfangjaira és körmönfontóságaira kiterjedő rendelkezések további fenntartását feleslegessé teszi. Azok tehát a törvénykönyvből legnagyobb részben teljesen kihagyhatók.

F) Szabályellenes választások.

33. §. Ha a választási jegyzőkönyvből az tűnik ki, hogy a meghívási, vagy választási eljárás törvényellenesen folyt le és olyan lényeges hibák, vagy mulasztások követték el, amelyek a választást feltétlenül törvénytelené teszik, így

1. ha a 15. és 16. §§-ban foglalt eljárásra kitűzött nap az előző vasárnapon ki nem hirdettetett,

2. ha tíz jelentkező jogosult választó kifejezett kívánságára a titkos szavazás el nem rendeltetett, vagy végre nem hajtatott,

3. ha a titkos szavazás nem az illető évre érvényes választói névjegyzék (I. t.-c. 19—21. §.) alapján foganatosított,

4. ha a szavazás nem titkosan, hanem nyilvánosan történik,

5. ha az egy órai záróra meg nem tartatott,

6. ha a 19. § által előírt választó bizottság nem volt határozatképes,

7. ha az összes pályázók okmányai nem ismertettek,

8. ha a szavazásban az érdekeltségben lévő bizottsági tagok is részt vettek,

ezekben az esetekben az esperes jelentésére a püspök a választást hivatalból megsemmisíteni tartozik, egyszersmind új választást rendel el és annak határidejét 15—21 napi időközben kitűzi.

Ez az új választás az első választással azonos alapon, de a jelen törvény rendelkezéseinek pontos megtartásával hajtható végre.

34. §. A szabályszerűen végbement meghívás, vagy választás ellen 15 napon belül írásbeli indokolt panasz adható be az illetékes esperesi hivatalhoz a választó egyházközség választásra jogosult tagjai által.

35. §. Ha a lelkészválasztás elleni panasz el-
késetten adatott be, az esperes által hivatalból elutasítandó.

36. §. A panaszkodók a vizsgálat és bírósági eljárás költségeinek fedezésére 100 arany koronát tartoznak előlegesen az esperesi hivatalnál letenni.

37. §. A választás, mint érvénytelen megsemmisítendő:

1. ha a megválasztott lelkész a 13. §-okban megengedett időtől eltekintve a választási eljárás tartama alatt a választó egyházban tartózkodott,

2. ha megválasztott lelkész szóbeli, írásbeli ígérettel, vagy megbízottja által fizetéselekedést ajánlott.

3. ha a választásból egyesek törvénytelenül kizárattak.

4. ha megválasztott lelkésznek törvényszerű minősítése nem volt.

38. §. Ha a lelkészválasztást a 37. §. 1—2. pontja miatt kellett megsemmisíteni, a megválasztott lelkész az új választásból kizárandó és választhatósági joga 3 évre felfüggesztendő.

G) Vegyes intézkedések.

39. §. A lelkészek kinevezése, meghívása és választása tekintetében kívánatos, hogy a rendes lelkészek hivatalos buzgó működése, az egyház adminisztrációja, belmissziója terén kifejtett érdekes működése, irodalmi tevékenysége, egyházmegegyei, egyházkerületi megbízatásai, a segédlelkészek tudományos képzettsége, szolgálati ideje kellő méltánylásban részesíttessék. Ez általános elv mellett a IX. fizetési osztályba sorozott lelkészi állásokra a rendes és teljes képzettségű segédlelkészek bármikor kinevezhetők. A VIII., vagy ennél magasabb fizetési osztályba sorozott lelkészi állásokra a rendes lelkészek 2, a segédlelkészek 4 évi szolgálat után választhatók.

*

Végül módosítandónak vélem az V. t.-c. 35. §-át is a fegyelmi büntetések helyesebb megállapítása szempontjából.

V. t.-c. 35. §

35. §. Fegyelmi büntetések:

a) rosszalás,

b) feddés,

c) pénzbüntetés, mely az egyházi hivatalnok évi fizetésének (lakbért, vagy a lakás értékét leszámítva) egyharmadáig terjedhet.

d) a választási, vagy előlépési jogosultságnak 1—5 évre terjedő megvonása,

e) viselt hivatalból azon helyről áthelyezés.

f) a viselt hivatalból azon helyről elmozdítás egész, vagy fél nyugdíjjal, vagy nyugdíj nélkül,

g) az egyházi hivatal viselésétől való végleges megfosztás nyugdíjigény nélkül.

36. §. A 35. §. a—f. pontjai alatt felsorolt büntetések az egyházi tisztviselő által ebbeli minőségben elkövetett fegyelmi vétség esetén mint főbüntetések alkalmazandók.

Az egyháztalagok ellen ebbeli minőségben elkövetett fegyelmi vétség miatt a 35. §. a), b) és d) pontjai alatt felsorolt büntetések alkalmazandók.

37. §. A lelkész ellen a 35. §. d) pontja alapján alkalmazott fegyelmi büntetés hatálya csupán az ítéletileg megállapított időre terjed ki, melynek letevével a fizetési osztályban, vagy osztályokban való előlépés úgy történik, mintha a fegyelmi ítélet hatálya közbevetőleg fent nem állott volna.

38. §. A lelkész ellen a 35. §. e) pontja alapján alkalmazott fegyelmi büntetés hatálya a fizetési osztályokban addig elért előlépési jogának teljes elvesztését vonja maga után. A fegyelmi úton történt áthelyezés után az elítélt lelkész új szolgálatát ismét a IX. fizetési osztály 3-ik fokozatában kezdi és előlépésénél addigi szolgálati éveit be nem tudhatók.

39. §. A lelkész ellen a 35. §. f) pontja alapján alkalmazott fegyelmi büntetés után az elítélt lelkész rendes lelkészi állásra többé nem alkalmazható. Ellene a kényszernyugdíjazás iránti eljárás hivatalból megindítandó.

40. §. A 35. §. g) pontja alapján elítélt lelkész többé semmiféle egyházi hivatalon nem alkalmazható. Oklevele megsemmisítése iránt az eljárás hivatalból megindítandó.

*

Húzamosabb idejű bírói tapasztalatomból tudom, hogy egyes súlyosabb fegyelmi vétségek megtorlásánál kínosan érzi a bíróság, hogy a hivatali fizetés egyötödrészt túl nem haladható pénzbírság és a viselt hivataltól való elmozdítás között van egy óriási távolság, amit az érvényben levő törvények áthidalni nem tudnak. Az aránylag könnyen elviselhető pénzbírság után azonnal következik — szinte azt mondhatnám — egy halálos ítélet, mert a köztapasztalat szerint igen ritka kivételes eset az, hogy egy elmozdított lelkész újra álláshoz juthasson. Ezt a távolságot vélem áthidalni két közbevetett büntetési mód beállításával.

Az egyik a választási, vagy előlépési jogosultságnak 1—5 évre terjedő megvonása. Ez mindenestre érzékeny anyagi büntetés volna, de mégsem elviselhetetlen, mert a büntetés idejének eltelté után a büntetésnek visszaható ereje nem volna. Az ítélet hatálya csupán azokra az évekre terjedne ki, amelyeket a fegyelmi ítélet megjelöl. Ezeknek eltelté után az előlépés épen úgy történék, mintha közben az ítélet nem is lett volna.

A másik büntetés a fegyelmi úton való áthelyezés. Ez már igen érzékeny büntetés volna, mert az elítélt lelkész az áthelyezés folytán az összes addig elért előlépési jogát elvesztené és szolgálatát a IX. fizetési osztály 3-ik fokozatában kezdené újra. Ennek az ítéletnek a hatálya tehát már visszaható erővel bírna.

Elismerem, hogy tervezetem erősen radikális, de úgy érzem, hogy radikális bajok megszüntetésére csak radikális eszközök alkalmazhatók.

Tervezetemhez — minthogy azt célravezetőnek vallom — természetesen ragaszkodom. De mert ember vagyok, gvarló és csalatkozástól nem mentes, szívesen fogadok minden jogos kritikát! Az ellen sem teszek ellenvetést, ha tervezetemen lényegesebb módosítások esnének. Hiszen a cél az, hogy a mostani, kétségkívül helytelen lelkészválasztási rendszer megnyugtató módosítást nyerhessen. Én jót akartam! Ezért nem lehet kifogásom ellene, ha mások még helyesebb megoldásba juthatnak.

Iskola

Riasztó képek a vallásórán.

A vallásórán katedrájához nagy hömpölygéssel vágódnak gyakorta az egyes gyülekezetek élet-hullámai. A vallásórán mélyen, nagyon mélyen belelát a paróchiák lelkivilágába.

Mert vallásórán a gyermeklelkek édes öleléssel, beszélni, nyilatkozni szeretéssel simulnak hozzá

a vallás főséges mezőin életről szóló, igazságokat meggyőződéssé teremtő tanár lélekrezzenéseire.

Nem gondolok most a zsenge gyermekosztályok ártatlan, inkább mesevilágára, ahol oly jól esik lelkünknek megfürödni egy-egy órán a tisztán néző szemek békességes, holdog ragyogásában. Menjünk egy kissé magasabb fokra. Középiskola tüzeskintetű, nagy tudásokat szomjúhozó diákjaira nézek.

Nyolc éven át enyém ez a növekvő, hatalmasodó birodalom. Az istenállok földre plántált váradalma minden gyermek, ifjú szív.

Rettentő súlya a felelősségnek. Káprázatos gyönyörűsége a lelki örömeik nyereségének.

Nyolc hosszú éven gyúrni, formálni, szépíteni, hatalmasítani az embert az Isten képére. Erővé érlelni lelkünk melegével az emberebb-emberré lehetőség névtelen vágyát a tagadásra hajló, negatívumok után könnyen futó „akaratóriásban“. Az Istent emberré magához vonás törekvését lassan, észrevétlenül átváltani az embert theomorfizáló istenhezemelkedés állandó vágyává. Döbbenetes súlya felelősség. Megmérhetetlen boldogság.

Az ember életét mindörökre napfénytelen hazugsággá tehetem vallásórán a velem barangoló gyerekemberben, vagy nagy-nagy idők múlva is édes kifejlésre képes bizások, álmódások, ragyogó hívések magvait hinthetem át lelkem virágerdejéből az oly bájosan nyiladozó, meg-megtároló gyermek, ifjúlelkek termékeny talajába.

Pokollá, vagy mennyországá predesztinálhatom nyolc hosszú éven át egy-egy sereg ember életfejlését. Áldás, vagy örök átok lehet beszédem, lelkem színeinek a fogékony elmék elé tárása.

És hirdetem az egyre mélyebbre táruló lelkek figyelő csöndjében az Isten országáért dolgozók főséges teljesítményeit. A drága lehetőségek sugárözönét hitem lelkem vágyából, szívem dobogásának melegéből, vérem izzásából, álmaim tündéri örzött világából azokra a munkagócpontra, isteni munkatemperekre, ahová az Ég magakarásának nagyszerű kifejtésére, az eszmények inkarnálására egy-egy „Isten szolgálója“ megy ki vállán paláttal, a földön nyerhető legfőségebb hivatás eme gyönyörű ruházatával.

És együtt álmodunk a kedves szép órákon tanár és tanítvány.

Aztán órák után...

A fiatal lélek életeleme az, hogy kérdéseit kitudia beszélni megértő s szerető lélek előtt.

Órák s napok után egyszer csak kérdez az imént még együtt álmodó lázas nézésű ifjúember. Ő a valóság véres húsdarabjait találja elem. Szól, az ő gyülekezetük papjáról. Mindenről, amivé lett náluk a paróchia. És kezdek látni papokat úgy, amint élnek. Nem ünnepi páthosz kifent parádéjában; nem gyülestermek, konferenciák csillogó szavú s bölcsen helyeslő álélet köntöseiben, hanem magukra maradt, magukat adó, önmagukat sokszorozó mindennapi, hétköznapi valóságban, nyers valódiságban. Nem úgy, amint magukról hisznek, hanem amivé tudták magukat tenni ez „Isten szolgálói“.

És lassan félni kezdek. Az órámon fölcuklik lelkem mélyén valami rejtett keserűség. Elnémulok... mert rám nézett egy, két, három s egymásután annyi-annyi figyelmeztető szem... és nem merek szólni az Isten szolgálóirol.

Óh jaj! Riasztó képek fenyegetnek szembe velem a vallásórán: „Ne hazudj! Csak te mondd, hogy így van! Nálunk másképp van! Nálunk is! Nálunk is!...“

És némává int a sok-sok beszélő tekintet.

Félve húzódok egy-egy tanítványom szeméből felém áradt fény melegébe, menedéket keresek egy-egy igazi, áldássá lett paróchiáról beszélő gondolat szépségében. S ekkor oly hálás vagyok azok iránt a papok iránt, akikről boldogan jelentette ki az én diákom: „A mi papunk valóságos lelkipásztor. Áldás a falunkban.“

Ilyenkor elszáll a lelkem e sohsem látott s mégis érzett helyekre és forrón magamhoz ölelem a jó lelkipásztort.

A vallástanárnak sok diák mesél rettentő meséket.

A vallástanár sokszor fölajdul, ha a diák beszél.

Ezért mi sokszor túlharsogjuk a diáklelkek tengerének a katedrához csapódó hullámbeszélő moráját.

A magunk álmát féltjük a diákunk bizonyításától.

Óh mert sok a pap!

Kevés a lelkipásztor.

Mi pedig lelkipásztorságra hivatunk szolgálni tudó lelkeket.

Hej, sok pap nagyon megnehezíti munkánkat.

Kö-zönjük a lelkipásztorok öntudatlanul is segítségünkre lételet.

Miskolc.

Balázs Győző.

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

(Folytatás.)

Érlekes kísérleti példát jegyeztem fel az idén a nagykörösi gimnázium első osztályából. Egy magasabb állású katonatiszt hihetetlenül rakoncátlan gyermeke került be a kis újoncok közé. Láttuk, esze volna, csak elkényeztetettségéből eredő, pajkosságával kapcsolatos figyelemszétszóródása akadályozza meg a helyes úton haladásban. Hiába próbáltunk szépen a lelkére beszélni ennek, hiába kértük a szülők sürgős és hathatós közbenjárását. Ha a tanár szelíd volt hozzá, azonnal elfelejtette az iskola küszöbénél a szülői házban érvényesülő rendszabályokat. Végre aztán egy félévi kísérletezés után beláttuk, hogy egyoldalúan nem mehet a dolog, a szülők kérésével osztályfőnöke sarkára állt, a többi tanár is tudtára adta, hogy ezután nem lesz pardon: a fiú engedett, szinte bámulatos gyorsasággal vetkezte le vásottságát s ma jó gyereknek mondható. Íme, ahol arisztokrata kényellelemmel és fensőséggel csak kiküszöbölés lett volna az eredmény, megmentettünk egy gyermeket. Pe-

dig az az osztályfőnök finoman szokott banni a gyermekekkel; meg vagyok róla győződve, hogy neki is kínosan esett a drasztikusabb beavatkozás, de a gyermeknek is! Milyen gondolkodásba ejthette az, hogy egy jó tanártól kellett neki különös megszégyenítésben részesülni.

Igen, a verés szempontjából is átok a verekedő tanár!

Nagyon jellemző a korabeli, sőt részben még a mai (falusi) iskolázási viszonyokra, amit a **graduscsinálásról** mond, azaz a gyermek osztályozásáról és osztályzat szerinti ültetéséről. Tudjuk, sok falusi, sőt városi iskolában még ma is az a szokás, hogy a legjobbnak tartott tanuló ül legelőbb, így fokozatosan hátrább a gyengébbek, végül a legrosszabb. Lényegileg jó volna ez, de milyen igazságtalanságok keveredtek bele, kiáltó színekkel festi le Kerekes: évvégére — legalább is — az úrfiak jutnak előre, hogy a szülők a vizsgán ne pironkodjanak reményteljes csemetéjük hátulkuksolásán. „*Jó, ha hozzászoknak az élet igazságtalanságaihoz, hogy nem a gyorsaké a futás*” — mondja Kerekes záró szatirával. Pedig árt az ifjaknak is ez a rendszer, mert csak elbizakodottá teszi, butának hagyja őket. Vagy töröjék el ezt az egész szokást, vagy mondják ki nyíltan, hogy az úrfiak mindig elől üljenek. De ennek az értelmes úri szülők sem fognak örülni. Jobb, ha az *igazság* érvényesül az iskolában. Gyönyörű szavakkal ecseteli ennek jelentőségét: Milyen jó lesz, ha tudni fogja a gyermek, hogy „van a világon csakugyan egy társaság, ahol a rang érdem szerint osztódik, t. i. az iskola, amire ők idővel is örömmel fognak visszaemlékezni és azt fogják kívánni, hogy bárcsak az egész világ iskola volna”. A tanulók úgy is tudják az igaz gradust, amit ha a tanító nem követ, elveszti a tekintélyét. Kerekes megint előterjeszti itt saját kísérletét: ő úgy járt el, hogy először sorshúzás útján ültette a gyermekeket s eléjük adta, hogy mindenkit a maga érdeme vihet feljebb. „De mi lett a következőzés? „*Egymást érte a panasz, úgy ment a classium inspectorra, hogy én az úrfiakat a parasztgyermekkel és a mendicansokkal összevezavartam és hogy amazok ezektől eldúrvulnak, elgorombásodnak. Megintódtam tehát és kénytelen voltam nem sok idő múlva a selejtesebb úrfiakat is... provocatio által szép szín alatt emide-amoda feljebb a jobb gyermekek közé elszuszakolni*”. Pedig igazi orvoslás és nyereség az lett volna, ha hozzájuk, vagy éppen általuk, a parasztgyermekeket finomítjuk, neveljük. Megpróbálta ő ezt az eszméjét is az együgyű, szegénylős Miskával. „Tiszteletes Váradi uram még azt mondta, amint ő szokott tréfálni, hogy én úgy teszek, mint a Jézus, aki az együgyűeket és bolondokat választotta a maga tanítványainak és nem tölt bele egy esztendő, amikor csakugyan tiszteletes Váradi Uram nem egyszer, csudálkozva beszélte nekem, milyen jelesen viseli a Miska magát, mikor odaküldöm valamiért”. A privatus praeceptor adhatja ezt a csiszolást legjobban. De ha ez is dúrva, a tógás deák

is s úgy szidják azt a szegény mendikánst, vagy parasztgyereket, *mint az állatot, mit várhatunk?*

Tisztaságra lehet kapadni a gyermeket azzal a módszerrel, amit ő Kisújszálláson megpróbált. A padok fel voltak osztva inspectorok közt. „Amely gyermek boglyosan jött fel az oskolába, háromszori szép megintés után, negyedszer arra rendeltetett csonka fésűvel irgalmatlanul megfésültetett. Hasonlóképpen, ha keze, vagy ábrázatja mocskos volt, háromszori megintés után hideg vízzel, téglával kíméletlenül megmosdatódott”.

Nagy baj ám, hogy a szoktatásra hivatott tanítódeák is „rusnya”; „de citáltak-e valaha csak egy deákot is azért, hogy feketítettlen fakó, sáros csizmában járt a városban, de citálták *sárga nadrágért* eleget. Pedig melyik rútabb, illetlenebb?...“ „Hat a szobák a Kollégiumban?” Tálak, tányérok stb. azonmód az ágyak előtt heverték, úgy hogy *becsületes ember undorodás nélkül be sem mehetett*.

Bizony, kemény szavak ezek; de mielőtt megtennénk rá magyarázó és bíráló észrevételeinket, lássuk előbb a vele szorosan összefüggő másik pontot, melynek tárgyai főleg a régi protestáns iskolázás jellemző különlegességei:

A szolgagyermek. „*Sorsuk alábbvaló sok tekintetben a barmok sorsánál* — úgymond Kerekes — és semmiből sem tetszik meg egyből-egyből a mi deákjainknak rossz morális caractere, dúrvasága, sőt lehet mondani, sokaknak valóságos brutalitása, mint a szolgagyermekkel való bánásból”. Vannak nagyobb finomságot mutatók, „de amit nem a mi oskolai nevelésünknek köszönhetnek, és szerencséseknak *tarthaják magokat, ha jó caracterek az oskolában el nem romlik*”. A legnagyobb része a nagy deákoknak goromba, dúrva. Pedig „jutnak erre a nyomorult sorsra sok, valósággal jó nevelésű és ártatlan erkölcsű szegény gyermekek is, *de lehetetlen nekik el nem romlani*... Egyfelől az urok szidja és veri őket, másfelől a publicus praeceptoruk, harmadikfelől a privatus praeceptor, negyedikfelől az inspector, mely hivatalra önként a legdúrvább és legkegyetlenebb deákot szokták választani, hogy ezt a perdita natiót compescálja. ötödikfelől az excitator, kinek kezében a nagy dorong, mellyel *szolgatársait (mert csak e volt még hátra, hogy egymástól is szenvedjenek)* úton-útfélen püfölje, elmulthatatlanul megkivántatik... Könyvek hullanak szemekből, édes barátom, mikor ezeket írom, non ignarus mali”. *Valóságos Sodoma* a szolgatanulók helyzete. Ajánlja Kerekes, hogy valami egyházkerületi gyűlés fordítson már figyelmet e kérdésre, de ne *úgg*, mint legutóbb csinálták, hogy „*tizenkettőnél többet ütni a szolgagyermekre nem szabad*”. Gyermekre?! Így moralitást sem hozunk vele, mert ellenőrizni nem lehet: éppen a legjobbak nem mernek menni a professorokhoz. Pedig hát a gazdája is a publicumnak nem lehet elég hálás, hogy neki annyi eledelt ad, hogy szolgáldeákjának is juthat. Ez az ügy is kiabál a jó pedagógus professzor után. Első tennivaló, hogy a 12 éven felülieket és aluliakat válasszák szét. Inspectorul a legszelidebbet és legcharak-

teresebbet kell megtenni; a városbeliek és professorok közül pedig kérjenek fel patronusokat, akik dicsőségüknek tartják a szegények és árvák atyjának neveztetni. (Érdekes, hogy itt mindjárt Orbánt és Ercseyt ajánlja.) Ezek a felkért férfiak aztán látogassanak be gyakran a kollégiumba, gondozzák a szolgatanulókat s félreértések elkerülése végett szerkesszenek utasításokat a szolgák kötelességeiről. „Reggel ágyat vetni, tisztogatni, enni-innivalót, *sert-bort hozni*, ruhát gondozni“ legyen a dolguk, a többi legfeljebb kérésre teljesítendő szívesség. „A szolgagyermek száma koránt sincs annyi, mint a deákoké, hogy mind egyik mellé jutna egy-egy, tehát csupán csak az officialisoknak és juratusoknak lennének tulajdon szolgáik“. A többiek a köz szolgái legyenek, legtöbb a paedagogiumokra osztassék be, mert oda a legtöbb ételt kell felhordani. Csak a coetus-gazda fenytthesse meg a szolgát, de az is csak a törvények szerint. A juratusoktól és az officialisoktól is el kell venni szolgáikat, ha panasz van rájuk, s aztán többet nem is adni. „Okom van arra, hogy a juratusoktól így őrzöm a szolgákat, mert ismerem köztük *szolgahóhérokat*“. Excitatornak sem kell a kezébe dorong. „Igen jó lesz, ha a Venerabilis Deputatio törvénybe teszi, hogy a szolgák inspectorainak *ne legyen szabad* soha semmiféle titulus alatt *professorhoz, paphoz, vagy akármely patronushoz szolgákat rendelni semmiféle munkára*. Könnyű így dolgoztatni, de vétek“. Publicus praeceptor korában bőségesen tapasztalta ezt a szokást, mert ezzel mentegetőztek a szolgák sokszor, ha nem tudták a leckét, és igaz volt. „Még most is borzadva emlékezem rá, micsoda bényomást csinált az hajdan én rám, mikor legelőször precesre mentem, hogy ott, mihelyt az imádságban az Amenre értünk, mindjárt a gyermekeket kezdték hóhérolni és ordíttatni, s mikor ennek vége lett, még egyet ráénekeltek és kijöttünk. *Executio az istentiszteletnek éppen közepén*“. Ha már nyilvános büntetést akarnak, tegyék azt másutt.

Eddig a szolgatanulóknak a gazdája volt a privatus praeceptor. Most osztály szerint szét kell osztani gratutaként. Ha nem jól gondozná a praeceptor, el kell venni legjobb fizetőiből. A szolgák felügyelőjét meg is kellene esketni tiszte nemes betöltésére.

Aláírás: *Én*.

(Nagykörös.) (Folytatjuk.) **Dr. Törös László**.

Ebből a világból.

Egyik nagybuzgóságú és érdemes budapesti református lelkész, aki egyebek közt élénk és tartalmas gyülekezeti lap szerkesztésével is szorgalmaskodik, a lapjában megemlékezett a hamis frankosok szomorú ügyéről s elmékedésének lényege a következő számban közölt cikkének ebben a mondatában foglalható össze: *Én* így nem tudnám szeretni hazámat. A következő számban ugyanis vissza kellett térnie az elmékedésére, mivelhogy — amint elbeszéli — több oldalról is meg-

támadtatásban volt része amiatt, mert a bünös eszköz alkalmazását bűnnek meri látni jó cél szolgálatában is. Milyen mértékű volt ez a kárbozítás, azt nincs módunkban tudni. — elég az, hogy volt olyan is, aki felvetette a kérdést, hogyan fog a lelkész a cikke megírása után a presbiterium elé állani.

Mi magyar reformátusok szeretjük magunkat nyomatékosan kálvinistáknak nevezni. De azért azt hiszem, lesznek olyanok szert Magyarországon a kálvinistáknak nevezett reformátusok között, akik ebben az esetben nem a lelkipásztornak adnak igazat. Mit is ártja bele magát az a pap a reá nem tartozó ügybe? Igaz ugyan, hogy Kálvin tanítása szerint: *Tota autem ecclesiastica jurisdictio pertinet ad morum disciplinam*. — azaz: Az egyházi kormányzatnak egyedüli célja a erkölcsi fegyelem. Eszerint a Kálvint követő pap mindenkor és minden eszközzel a bűnök ellen küzdeni és az Isten törvényének útján vezetni köteles a híveit, akiket, mint jó pásztor, minden erkölcsi veszedelemre figyelmeztetni tartozik. Dehát nem azért írjuk mi a zászlónkra a Kálvin nevét, hogy a tanítását is kemolyan vegyük.

Eppen ebben az esetben ugyan nem igazságos a kérdést egyházi vagy vallásos szempontok szerint bírálni el. Ebben az esetben ezeknél sokkal hatalmasabb, — már tudniillik mi reánk magyar kálvinistákra nézve sokkal hatalmasabb — szempont játszik szerepet: a politika szempontja. Azok is, akik a hazafi-szándékot, azok is, akik a nemzeti becsület veszedelmét látják ebben a szomorú bűnygyben, a hazafiság mellett egy kicsit — néha nem is nagyon kicsit — arra tekintgetnek, hogy az ő pártjuknak micsoda helyzetváltozása várható ebből az ügyből kifolyóan. Az a jámbor budapesti pap meg mindezekkel nem gondolt. Ő azt hitte, hogy ő csak a Krisztus szolgája, akinek az Isten igazságát kell hirdetni minden körülmények közt. Még akkor is, amikor azért, aki felett az Isten törvénye szerint pálcát törni kénytelen, vérzik a szíve, mint szeretett, kedves, de mégis csak megtevédedt testvééréért.

Sokkal több tanulságot rejt magában ez az eset, mint amennyi első pillanatra meglátszik. Az én igénytelen nézetem szerint sokkal jobb ez min nekünk, ha papjaink a bűnt minden mellétekintet nélkül ostromozni merik és irtani akarják, mint ha az egyházi szolgálatot olyan, bár szépnek, mert hazafiasnak tetsző cél szolgálatába állítanák, amely esetleg a vallás és tiszta erkölcs bírálatát ki nem álló eszközökhöz is nyúl. Azért gondolom azt, hogy jobb nekünk, ha papjaink nem vetik magukat a politika nem épen mindig tiszta hullámaiba. Legyen a mi papunk próféta, aki magas szempontok: az Isten igéjének szempontjai szerint ítél meg minden ügyet, amire aligha lesz képes, ha a napi politika sarába lép. Hiszen a híveivel kerülhet íme így is olykor ellentétbe, ám ennek az így is bizonyára fájó ellentétnek megtalálja az orvosságát abban a tudatban, hogy az Isten törvényének engedelmeskedett s nem az emberi hiú szempontok után haladt.

Külföld

A kaiserswerthi németbirodalmi diakonisszaszövetség legújabb jelentése szerint jelenleg 21,728 diakonissza testvért és 2170 segéderőt foglalkoztat 8304 különböző munkaterületen, nevezetesen gyülekezetekben, gyermekgondozásban és nevelésben különböző keresztyén otthonokban, kórházakban, időbeteg gondozásban és egyéb népjóléti munkában, gyengeelméjük gondozásában, az erkölcsi népromlás elleni harcban, gyógyszerárakban, laboratóriumokban, dispensairekben, pogánymiszsióban stb., stb. A 3799 gyülekezetben működött 5378 diakonissza az elmúlt év folyamán több mint kétmillió beteget ápolt. Mint maga a szövetség mondja, a szükséglet ezeket a (mi előttünk magyar reformátusok előtt szinte hihetetlennek tűsző) számokat is jóval felülhaladja. A 40 millió német protestáns hoz képest mi magyar reformátusok, igaz, sem számban, sem lélekben nem vagyunk egy napon említhetők, de azért ez sem lehet mentésége a diakonisszaügyünk jelenlegi szomorú hátramaradottságának.

A püspöki címnek a német protestáns egyházakba való behozatala ellen, ami néhol, például a szász egyházban már megtörtént, máshelyt, például a porosz egyházban most van folyamatban — a német reformátusok öntudatos energiával tiltakoznak. Legújabbán Dr. Hesse elberfeldi lelkipásztor, a Reformierte Kirchenzeitung kiváló szerkesztője, tartott e törekvés ellen igen pompás beszédet a porosz országos zsinaton a következő tételre alapján: Miért ellenezzük mi a püspöki címet? Nem azért, minthogyha a generálszuperintendens címet valami nagyon szeretnők. 2. Nem azért, minthogyha nem volna bennünk megértés amaz óhaj iránt, amely az egyház élére igazi lelki vezéreket kíván. 3. Nem azért, mintha mind reformátusok volnánk (a porosz egyház kivált) hanem azért, 4. mert tudatosan ragaszkodunk az országos egyházunkban fennálló unióhoz (amit a püspöki cím erőszakolása veszélyeztetne). 5. Mert a mai aggasztó idők is egységre intenek. 6. Mert veszedelmesnek tartjuk a Szenirást ebbe a kérdésbe bevonnai úgy, ahogy azt némelyek megteszik. 7. Mert az ókatholikus korszakhoz való visszakapcsolódás nagyon is világosan mutatja, merre vezet az út Rómába. 8. Mert a romantika korszaka a maga „püspökeivel” nagy intőjel számunkra. 9. Mert sokan a püspöki címért agitálók közül már most is többet akarnak a pusztá névnél. 10. Mert az egyházilag hozzáférhető sajtóban egyes nyilatkozatok már most is jelentékenyen messzemenő követeléseket támasztanak (a püspök hatáskörét illetőleg). 11. Mert ha egyszer erre az útra rálépünk, ebből a kegyelemnek egy olyan dologi felfogása fog majd következni, ami az evangéliumnak ellene mond. 12. Mert félünk Krisztus királyságának az elvilágiasításától. — Ebben a nagy, érdekes és izgalmas vitában a püspöki cím pártolói egyik főargumentumul használják a magyar református és evangélikus püspöki állásnak a meglételét és elnevezését; de Hessék viszont nagyon talpraesetten mutatnak rá, hogy ez olyan kivétel, ami a szabályt

erősíti meg: t. i. a magyar protestáns püspökök csak primi inter pares a lelkipásztorok, illetőleg az esperesek között; azután a kettős elnökség mindenféle különálló püspöki hatalom és hatáskör protestáns-ellenes kialakulását elvileg lehetetlenné teszi és még inkább lehetetlenné teszi ezt az, (ami a legerősebb érvük), hogy a magyar protestáns püspök törvényileg kötelezve van egy gyülekezetben gyakorló lelkészi állás betöltésére, úgy, hogy fennáll a lehetősége annak, hogy ha egy püspök egy más egyházkerületbe megy át lelkésznek, ezzel püspöksége automatikusan megszűnik. Tehát, mint Hesse megjegyzi: „A magyar református püspök igazán egészen más, mint az, amit nálunk akarnak behozni zsinati püspök címén, úgy, hogy ez az egész vita jóval világosabb lenne akkor, hogyha egyáltalán nem is hoznók bele a magyar református püspökség kérdését”. — Mindazáltal a porosz országos zsinaton legutóbb csak egy házszalon múlt a püspöki címnek a behozatala, úgy hogy csak nagynehezen sikerült az ellenpártnak keresztülvinnie egy halasztó indítványt, mely a gyülekezetek megkérdezését kívánja ebben az ügyben a végleges döntés előtt.

Magunk között.

Budapest és Debrecen közötti ellentétéről beszél a Kálvinista Szemle legutóbbi számának vezető cikke. Magába a vitába mi nem akarunk beleszólani, mert az alapul szolgáló eset is a Lelkészegyesület körében történt, tehát olyan helyen, ahol mi nem vagyunk otthon. De egyet nem értünk. A Kálvinista Szemlének ugyanazon számában levő egy másik cikk igen hegyesen disztigvál, amikor azt mondja, hogy nem Róma és Moszkva, hanem Krisztus és Marx ellentétéről kell beszélni. Nem tudom, a Kováts J. István és Csikesz Sándor urak vitáját miért kell Budapest és Debrecen ellentétévé tenni. Hiszen, amint ugyancsak a Kálvinista Szemlében olvassuk, a Csikesz nyilatkozatát a többek közt egyik budapesti lelkész is aláírta. Másrészt, bármennyire kiváló nagy értéknek és Debrecen számára igen nagy előgyarapodásnak ismerjük is Csikesz professzor urat, ő még sokkal újabb ember Debrecenben, semhogy épen őberne lehetne Debrecen inkarnációját látni. Ez nem azt jelenti, mintha mi Csikesz úr álláspontját meg akarnók tagadni. Amennyire így kívülről megérthettük a dolgot, a mi álláspontunkhoz közelebb esik az övé, mint a másik. De azt hisszük, most csakugyan nem olyan időköt élünk, amikor részletkérdések miatt vitatkozni — és esetleg — összeveszni lehessen.

Ha Debrecen, mint a tiszántúli egyházkerület székhelye némiképen vezető szerepet akarna vinni a magyar reformátusság életében, azon sem lehetne csodálkozni. Predestinálna erre a múltja is, de az a tény is, hogy a tiszántúli egyházkerület a mai csonka Magyarország református lakosságának több mint fele részét foglalja magában. Lelkésztanár, iskola itt van a legtöbb. Szellemi erő tekintetében sem marad el, hiszen minden egyébtől eltekintve, két tudományegyetem áll a területén, s

épen az a kettő, amelyiken vannak református tanárok. De ezt a vezetni kívánást én sehol sem látom. Még olyan mértékben sem, amennyire egészen helyén való volna. Politikában pedig — nos politikában azt hiszem jobb, ha nem vezérkedik egyik kerület sem. Inkább azon versenyezzenek egymással, hogy az Isten országát melyik tudja jobban építgetni.

Halottaink

Fazekas Zsigmond, a gyomai református anyaszentegyház orgonista-kántora e hó 15-én 74 éves korában rövid szenvedés után hirtelen elhunyt. Mint kántor 55 évig szolgált a református anyaszentegyházban.

Dr. Kiuge Endre pápai ügyvéd, a pápai jogakadémiának volt helyettes tanára e hó 10-én elhunyt.

Különfelek

Előfizetőinket tisztelettel kérjük előfizetésük megújítására.

A református leánynevelő intézet épületének kibővítésére nagyon jól sikerült nyilvános előadást tartottak január 21-én. — Az intézet volt növendékeinek szövetsége megalakult.

A debreceni egyház presbiteriuma január hó 16-án tartott ülésén örömmel vette tudomásul, hogy egyházközségi főgondnokká ismét Nagy József nyug. miniszteri tanácsost választották. Ugyanekkor történt az új presbiteriek felesketése és beiktatása is, akik nevében Ady Lajos tankerületi főigazgató tett ígéretet a köteleességek pontos teljesítésére és az egyház hűséges szolgálatára. Megalakították az egyház különböző bizottságait, — amelyeknek tán nagyon nagy a száma — és a leányközépiskola kiépítésére egy milliárd koronát szavaztak meg.

Az énekes könyvek kötését és árát már második alkalommal teszi szóvá egyik laptársunk. Kétségtelen, hogy az énekeskönyvek kötése sok kívánnivalót hagyott fenn, mert a rövid idő alatt nagy tömegben előállítandó könyvek munkáját a nehéz anyagbeszerzési és munkabér-viszonyok közt a könyvkötő-vállalkozók nem bírták megfelelő módon teljesíteni. A debreceni könyvkötő — országszerte híres iparművész és hűséges református testvérünk — amint mondja, ezen a vállalkozáson ment teljesen tönkre, meri hiába kalkulált a maga számára reálisan, mire a munkával készen lett, minden kétszer annyiba került s még sem volt képes a ráfizetéssel sem olyan munkát adni, amilyet az ő cégétől méltán várni lehetett. Ezután budapesti könyvkötővel kísérletezett a vállalkozó, ami természetesen — a kétszeres szállítási költséggel — nagyon megdrágította a munkát. Ezen tapasztalatok indították aztán arra a vállalkozó nyomdávalatlatot, hogy a mostani nehéz időkben maga rendezett be könyvkötészetet, ahol most már — amint azt a konvent énekeskönyvi bizottságának legutóbbi ülésén megállapították, egészen jó kötés

készül, úgy, hogy ez alapon panaszok többé nem fognak emelkedhetni. Ami a másik felvetett kérdést illeti, hogy t. i. ki állapítja meg az énekeskönyvek árát — arra feleletet a minden református lelkészi hivatalban feltalálható konventi jegyzőkönyvekben nagyon könnyű megtalálni. Ez a feladat ugyanis, mint a konvent nem egy határozatából meg lehet tudni, a konventi énekeskönyvi bizottság dolga. Ennek a bizottságnak minden egyházkerületből van egy tagja, a dunamelléki egyházkerületből Ravasz László püspök, aki — ha nem volna tudós és poéta — könyvkereskedőnek is igen beválnék, úgy ért a könyvnek nemcsak a megírásához, hanem a technikai előállításához is. De ő is, amint vele együtt a bizottság többi tagjai, belátják, hogy ha még nincs olyan református vállalkozás, amelyik minden kifogástól menten képes legyen ezt a nagy vállalkozást lebonyolítani, hát akkor inkább azon kell lenni, hogy a kifogásolható hibákat szépen kiküszöböljük, mint azon, hogy megalkuvást nem ismerő kritikával a vállalkozást lehetetlenné tegyük, mert ez csak a nagy részvénytársaságok malmára hajtja a vizet, amelyeknek osztalékai pedig nem a mi egyházunkat erősítik. Egyébként a panaszkozó lelkész úr nem is kíséri kellő figyelemmel a zsolttarok aralakulását. Harminchétezer és hetven ezer koronás zsolttart akar összehasonlítani ötvenfilléres és két koronásal. Nos, én nem hiszem, hogy félvászkonkötésű zsolttart — ez 35 ezer korona — lehetett volna kapni ötven fillérért. S a nyolcad alakú énekeskönyv egész vászonkötésben, ami ma hatvan ezer korona, angha nem drágább volt két koronánál. Pedig nem tudom, adott-e a vállalkozó annak idején minden énekeskönyv bruttó árából az egyházkerületnek tizenöt százalékot úgy, mint ahogy ma adni köteles. (nb.)

Márk Endre egyhákerületi és kollégiumi ügyészt, aki a debreceni egyház gazdasági bizottságának is elnöke, e hó 17-én, amikor 75. életévét betöltötte, testületileg felkeresték a kollégium és az egyház eljárái és egyéb altisztjei, akiknek az élén Szolnoki Gyula kollégiumi lapus mondott talpraesett üdvözlő beszédet. Mindenesetre nagyon szép jele a ragaszkodásnak, amire nyilván meg is van a fellő ok a felebbvató emberséges és szeretetteljes bánásmódjában.

A debreceni tudományegyetem központi épületének felemelése nagyon hosszú időn át várat magára, holott az nemcsak az egyetem, hanem egyházunk és debreceni kollégiumunk érdekében is felettébb szükséges volna. A központi épület mielőbbi felépítését kérni a tiszántúli törvényhatóságok küldötteivel együtt egy nagy küldöttség tisztelettel január hó 21-én a kormányzó úrnál és a kormány tagjainál. Együttal kérték az egyetemnek mezőgazdasági fakultással kiegészítését is, amely kérelemnek most újból előterjesztését Debrecen sz. kir. város vezetősége szorgalmazta.

A kecskeméti egyetemes jogakadémia kormányzóbizottsága január hó 14-én délelőtt Budapesten az egyetemes konvent székházában ülést tartott, amelyen a kormányzóbizottság vaiamennyi

Kun József késműves és műköszörős, Debrecen, Szechenyi utca 1. sz.

tagja jelen volt. Az ülés feladata annak a határozati javaslatnak a megállapítása lett volna, amelyet a tavasszal összeülendő zsinat elé terjesztenének az egyetemes jogakadémia fenntartási költségeinek miként teljesítése tárgyában. Mivel azonban a költségek mértékét fellüktető normál-költségvetés nem volt kéznél, s talán azért is, mert az egyházkerületek aranykulcsa tekintetében nem volt egyetértés a bizottság tagjai közt és azt remélték, hogy egy legközelebbi alkalomra ebben a nagyfontosságú kérdésben sikerül a kívánatos teljes egyetértést létrehozni, az ügyben érdemleges határozat hozatalát a februári ülésre halasztották. A jogakadémiának a most befejeződött félévben öt-százharminc hallgatója volt, ami anyagi tekintetben mindenesetre kedvező volt a jogakadémiára.

A református tanárképzőintézet ügyében nagyfontosságú tanácskozás folyt a múlt héten a válás- és közoktatásügyi miniszteriumban, az állami tanárképzőintézetek vezetőségeinek is bevonásával. Úgy vagyunk értesülve, hogy a tárgyalás minden tekintetben kielégítő eredménnyel járt, amennyiben a kultuszminiszter kijelentette, hogy azoknak az ifjaknak, akik a mi tanárképzőnkben nyerik ki képeztetésüket, azokból a tárgyakból, amelyeket itt hallgatnak, nem kell az állami tanárképzőbe beiratkozniok, hanem a református tanárképzőben teljesített munkavégzés alapján tanári vizsgálatokra lehet lépni. Ezzel az utóbbi időben többfelől felmerült vita zárul le, melyben némely református testvéreink is ellenző álláspontot foglaltak el. Az örövendetes eredmény egyházkerületi főgondnokunk szívós és következetes kitartásának köszönhető.

Meghalt Blaháné, a „nemzet csalogánya“. Kevesen tettek a nemzeti kultúra előbbvitelében olyan eredményes szolgálatot, mint ez a nagytehetségű művésznő, aki Debrecenben és környékén ismerte meg a magyar népeletet.

Tizedik egyházrész Budapesten. A Budapesti Lágymányos—kelenföldi missziói egyházrész decemberben kezdte meg működését. Gondnoka Dicsőfi Kálmán ny. h. államtitkár, b. e. Dicsőfi József testvéröccse, akit január 10-én iktattak hivatalába. Az új gondnok meghatott szavakban köszönte meg a szeretetnek a gyülekezet részéről történt megnyilvánulását, kérve munkájának támogatását, főképp a kitűzött nagy cél megvalósítására: a templomépítésre. A lelkes szavak hatása alatt Tasnádi Fekete Benő ny. min. tanácsos (felesége György leány) a maga szerény nyugdíjából azonnal följánlott 2 millió koronát a templomépítésre s a nemes példát többen követve, alig pár perc alatt több millió koronát adtak össze. A szép indulást kövesse Isten áldása.

Az adventisták terjedéséről olvastunk a minap egyik politikai napilapban érdekes adatokat. A közlemény szerint különösen Csanádmegye keleti részén és Miskolc környékén hódít ez a felekezet.

A dombovári református anyaegyház templomépítéséhez országos gyűjtésre engedélyt nyert. Az ősi gyülekezet életre kíván kelni, azonban ez csak úgy lehetséges, ha segílyt kérő szavukra úgy

az egyesek, mint a gyülekezetek sietnek segítségükre lenni szent céljuk megvalósításában.

Református egyházak szíves figyelmébe. Alulírott elvállalok az ország bármely részében egyházi épületek, templomok, tornyok tatarozási és újítási munkálatát. Önműködő praktikus állványom alkalmazásával biztos és precíz munkát vagyok képes teljesíteni s ez a vállalati összeg jutányosabb számítását is lehetővé teszi. Végzek bádogos, ács, kőműves, festő, aranyozó stb. munkálatokat. Működésemről számos elismerő irat birtokában vagyok, melyeket kívánatra kész vagyok bemutatni. Meghívásra felvilágosítással, kellő információval, levél vagy személyes megjelenés útján készséggel szolgálok. Magamat a nagytiszteletű egyházi előljáróságok szíves figyelmébe ajánlom. Veress Miklós templomtatarozási vállalkozó. Csökmő, Bihar megye.

Takarékpénztári cekkszámia 43,916.

Hivatalos értesítés.

1790—1925. sz. Körlevél. Nagytiszteletű Esperes Úr! Fenti szám alatt 1925. évi augusztus hó 27-iki kelettel körlevélben (megjelent a Debreceni Protestáns Lap 33-ik számában 1925. évi aug. hó 15-én) hívtam fel az Esperes úr s általa a kebelbéli egyházközösségek presbiteriumainak, lelkészeinek, tanítóinak figyelmét a Porcsalmi Gyula hajduböszörményi református igazgató-tanító „Boda Katalin“ című hajduregényére, azzai a kéréssel, hogy azt az egyházközösségek — ha és amennyiben a viszonyok engedik — a beiratási díjak terhére legalább annyi példányban rendeljék meg, ahány tanítói és ifjúsági könyvtárak van. Ugyanakkor a szóban levő művel, mint szorgalmi jutalomkönyvnek kiválóan alkalmas művel is ajánlottam. Hogy fenti szám alatt megjelent körlevelemre újlag és nyomatékosan felhívom Nagytiszteletű s általa a kebelbéli lelkészek, tanítók és presbiteriumok figyelmét, annak a szóban levő mű ajánlhatósága mellett az is oka, hogy időközben a szerző elhalt s özvegyét és 11 kiskorú árvát hagyott a mai nehéz idők súlyos anyagi gondjai között. Kérésem teljesítésével tehát emberbaráti kötelességet is teljesítenek mindazok, akik a szóban levő művet megrendelik. A megrendelés közvellenül özvegy Porcsalmy Gyuláné Hajduböszörmény címre küldendők. Átyafiságos szeretettel Debrecen, 1926 január hó 14. Dr. Baltázár Dezső, püspök.

Szerkesztői üzenetek.

N. I., Told. Nagyon természetesen semmi akadály a előfizetési pénz egész évre beküldésének. A cikket megkaptuk, közelesen sort kerítünk rá. K. B., Szamoskér. Az első levél a postán eltévedhetett, mert nem került a kezembe. A másodikban küldött cikk jönni fog. B. Gy., Miskolc. További szíves érdeklődést kérünk.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap-tulajdonos: DR. KUN BÉLA.

WACHA tisztít, mos, fest férfi és női fölső ruhát, inget, gallért, kézelőt **Debrecen, Simonffy-u. 55.**

Uray Sándor Lelkészi Napló

Az összes református és evangélikus püspökök által ajánlva. Ára eszmos félévászón kötésben cím aranyozással **50,000 korona.**

Kapható MÉLIUSZ könyvkereskedésben

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó
összes vasárúk
állandó nagy raktára.
Telefon 6.

Tisztelettel tudatjuk a Nagytiszteletű Lelkész Urakkal és általuk a mélyen tisztelt Presbitériumokkal és Egyháztaggokkal, hogy Debrecenben 40 év óta fennálló ékszerész és órakereskedésünket a nyár folyamán tetemesen kibővítettük s új berendezéssel láttuk el.
Ezzel egyidejűleg

úraskodási felszerelések, keresztelő edények, kelyhek, tányérok, kenyértartó tálcák, bortartó kannák, stb. stb.

kegyszerek lerakatával kiegészítettük. A felsorolt kegszerekből állandó kiállítást tartunk, melyet az érdeklődőknek bármikor készséggel bemutatunk

Költségvetéssel a legszivesebben szolgálunk.

Kizárólag a legfinomabb ARGENTOR és BERN-DORFI árúat tartjuk raktárunkon, melyek soha meg nem kopnak és nem homályosodnak. 4-5

Árúink finomságáért szavatolunk.

A Nagytiszteletű Lelkész Urak, a Presbitériumok és Egyháztaggok nagybecsű bizalmát, pártfogását kéri

KOSTYA JÁNOS

ékszerész és óranagyraktára Debrecenben,
Széchenyi-u. 1., a reform. Kistemplom mellett.

Debreczeni István
órászmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

Debrecen szab. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„Méliusz“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-
papír- és írószerkereskedése
Debrecen, Ferenc József-út 26.

Értesítés

a zsoltárok árairól.

32° legkisebb zsoltár

papirkötésben K 30,000
félvászón kötésben K 35,000
egészvászón kötésben K 40,000

16° iskolai kiadású zsoltár

papirkötésben K 40,000
félvászón kötésben K 45,000
egészvászón kötésben K 50,000

8° oktáv alakú zsoltár

papirkötésben K 50,000
félvászón kötésben K 55,000
egészvászón kötésben K 60,000

4° quartalak, nagybetűs zsoltár

papirkötésben K 100,000
félvászón kötésben K 110,000
egészvászón kötésben K 120,000

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsoltárainkat a következő minőségekben, alakban és árakban:

II. kiadás, prózába szedve 16° alaku

celluloid, csattal, val. aranyfémekkel 250,000
celluloid, valódi aranyfémekkel . . . 240,000
díszvászón, kehely és préseléssel . . 100,000
díszvászón, párnázott, vörösfémekkel,
tokban 180,000
díszbőr, párnázott, aranyfémekkel
tokban 280,000

32° alaku zsoltárok

párnázott díszvászón köt., val. arany-
fémekkel 160,000
celluloid-csontkötés, val. aranyfémekkel,
csattal 200,000
valódi bőrkötésű, párnázott, valódi
aranyfémekkel 240,000
valódi antilopbőr, különböző színek . 240,000
valódi bőrkötésű, különböző színekben,
aranyfémekkel, párnázott bőr-
tokban, hordozó szíjjal 400,000

Ajánljuk dúsan felszerelt tankönyv,
írószer, iskolai segédeszközöket tar-
talmazó raktárainkat.

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debrecen,
Ferenc József-út 26.